

Dr hab. Jadwiga Sawicka, prof. UR
Dyscyplina artystyczna – sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki
Instytut Sztuk Pięknych, Uniwersytet Rzeszowski

Recenzja dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz wskazanych osiągnięć artystycznych i autoreferatu Pani dr Doroty Chilińskiej w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuk pięknych wykonana na zlecenie Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Podstawowe dane o kandydatce

Pani Dorota Chilińska jest absolwentką Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dyplom, którego promotorem był prof. Wojciech Bruszewski, obroniła w 2002 roku. Stopień doktora sztuki uzyskała na macierzystej uczelni w 2010 na podstawie rozprawy doktorskiej *Wykorzystanie hipertekstu do tworzenia związków znaczeniowych w sztuce mediów*, której promotorem był prof. Wiesław Smużny. Od 2006 roku pracuje na Wydziale Sztuk Pięknych UMK najpierw jako asystent w ówczesnym Zakładzie Plastyki Intermedialnej a od 2013 do chwili obecnej jako adiunkt na kierunku Sztuka Mediów i Edukacja Wizualna w Katedrze Intermediów. Prowadzi przedmioty związane z filmem, animacją, fotografią również dla studentów z kierunków Krytyka Artystyczna oraz Architektura Informacji. Prowadzi Galerię Studencką „S”; tworząc m.in. wystawy towarzyszące Międzynarodowemu Festiwalowi Plakatu "Plaster"; współpracowała ze Stacją Naukową PAN we Wiedniu (2015-2017), z Galerią Art Supplement w Getyndze (od 2018) w Niemczech i z Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku (od 2017); tworzy duet kuratorski z krytyczką i historyczką sztuki, dr Katarzyną Lewandowską z ASP w Gdańsku.

Recenzja dorobku artystycznego

Podstawowym środkiem wyrazu Doroty Chilińskiej są tzw. nowe media tworzy filmy, instalacje wideo i z użyciem obiektów. Ideowo, bliskie są jej pytania z stawiane przez filozofię egzystencjalną i problematyka społeczna. Zainteresowanie technologiami cyfrowymi sięgają czasów studiów magisterskich, a nawet czasów liceum plastycznego, kiedy to przedkładała film i fotografię nad malowanie obrazów. Także: oddziaływanie na emocje za pomocą abstrakcyjnych środków wyrazu.

Jak pisze, studia pod kierunkiem prof. Wojciecha Bruszewskiego „wzmocniły zainteresowania sztuką konceptualną”, powstawały wtedy pierwsze instalacje z użyciem obrazów wideo, małych turystycznych telewizorów, komputerów, ekranów LCD i wyświetlaczy tekstu. Taką instalacją multimedialną była jej praca doktorska *Superspirala*: instalacja w kształcie modelu łańcucha DNA, zbudowana z edytorów tekstu, ekranów wyświetlających encyklopedyczna hasła. To kompendium wiedzy i informacji, elektroniczny zapis tożsamości: indywidualnej i zbiorowej.

W okresie od uzyskania stopnia doktora instalacje wideo i filmy Doroty Chilińskiej są obecne w życiu artystycznym w kraju i za granicą o czym świadczą 4 wystawy indywidualne (Galeria Sztuki Wozownia 2014 i 2015, 2020, Galeria XX1 w Warszawie, 2020) i udział w wystawach zbiorowych i znaczących

wydarzeniach kulturalnych; np. w Dzyga Art Gallery, Lwów, w trakcie Dni Polskich w Wiedniu, PAN Wiedeń, 2017, Zbrojownia Sztuki, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Gdańsk 2018, Kunstlerhaus, Getynga 2018, Gdansk Bookstore Cafe, Budapeszt 2019, w Galerii Sztuki Wozownia, Toruń 2020. Prezentacje filmów w czasie wystawy zbiorowej *Alternative Now*, 14 Biennale Sztuki Mediów WRO 2011, Wrocław i w ramach pokazu *WRO On Tour*, pokaz w ramach Luciania Film Festival, Pisticci, Włochy 2014 a także w czasie Międzynarodowego Festiwalu Filmowego Tofifest, Toruń 2013; prezentacja cyklu filmów dokumentalnych o słynnych Polkach, w ramach pokazu *Szpułka*, Dwór Artusa, Toruń 2019, instalacji wideo w ramach wystawy zbiorowej *Pavilion 0*, Palazzo Donà, w ramach Biennale w Wenecji 2013, Wenecja 2013, w czasie wystawy zbiorowej *Beyond Mediations* w ramach *Mediations Biennale 2010* w Poznaniu. Instalacje wideo z serii *Deficyty* pokazywane były regularnie w Galerii Sztuki Wozownia w Toruniu (2017-2019) a film *I po co nam wolność kobiet* w ramach performance *Sprawa kobieca w Polsce* Anny Baumgart, Festiwal Łódź Czterech Kultur, Łódź 2018.

Jak wynika z zestawienia osiągnięć artystka często wystawia w Galerii Sztuki Wozownia i ta współpraca ma zróżnicowany charakter: było to miejsce jej indywidualnych prezentacji, pokazu prac w wystawach zbiorowych, występowała tam też w roli kuratorki (wystawy studenckie *Zawód kobieta*, 2015, *Kobiety malują kwiaty*, 2018; wystawa *Fale*, 2017) w galerii pojawiają się też instalacje wideo *Deficyty*, które zachowując formę typowych filmików stanowią ironiczny wizualny komentarz do zachowań i obecności w mediach społecznościowych.

Wozownia to najstarsza toruńska galeria, ale jej znaczenie wykracza poza region, jest ważnym punktem na mapie życia artystycznego kraju; składają się na to m.in. problemowe wystawy, bogaty program imprez towarzyszących wykłady i spotkania z wybitnymi postaciami humanistyki polskiej, i konsekwentnie prowadzone cykliczne imprezy o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym (np. Międzynarodowe Triennale Grafiki „Kolor”, Triennale Małych Form Malarskich, czy organizowane wspólnie z Galerią Plakatu i Designu Muzeum Narodowego w Poznaniu – PERSONY. Jest to cykl wystaw, które prezentują wybitne postaci światowego designu,) i projekty (PresentAKCJE -sztuka wideo, multimedialna, performances, film eksperymentalny), wystawiali tam uznani artyści (Jan Berdyszak, Natalia LL, Heinz Cibulka, Ewa Blum-Kwiatkowska, Marcin Berdyszak, Izabella Gustowska, Aleksandra Ska. A także: Artur Nacht-Samborski, Lucjan Mianowski, Wojciech Bruszewski czy Henryk Tomaszewski), jest to także miejsce otwarte na eksperyment i poszukiwanie młodych talentów

Są to fakty ogólnie znane, ale warto je w tym miejscu przypomnieć, bo świadczą że w tym przypadku aktywność wystawiennicza w rodzinnym mieście, nie oznacza kompromisu artystycznego i ograniczonego zasięgu.

Chociaż artystka pisze o filmach dokumentalnych, które powstały w okresie po uzyskaniu doktoratu (*Stacja Wiedeń*, *Moje szczęście*, a szczególnie: *Żyły jak chciały I, II, III* – cykl filmów dokumentalnych o słynnych Polkach) określając je jako odmienne w charakterze od bardziej osobistych instalacji wideo, to wpisują się one w obszar jej artystycznych zainteresowań i zadeklarowanej intencji bycia „blisko rzeczywistości” i oddziaływania na nią. Ich realizacja przyczyniła się także do udoskonalenia warsztatu i podniesienia umiejętności organizacyjnych.

Ważnym elementem dorobku Doroty Chilińskiej jest jej działalność kuratorska, a szczególnie docenianie roli krytycznej refleksji, która towarzyszy koncepcji plastycznej; dowodem jest współpraca kuratorska z krytyczką i historyczką sztuki, dr Katarzyną Lewandowską z ASP w Gdańsku, a najlepszym przykładem: wystawa *Gniazdo/Nest. Polska sztuka współczesna wobec granic*, której trzem odsłonom (Wiedeń, Gdańsk, Getynga) towarzyszyły wykłady i seminaria dyskusyjne, a cały cykl podsumowany został monografią z tekstami m.in. Agaty Araszkiwicz, Doroty Chilińskiej, Dariusza

Brzostka, Katarzyny Lewandowskiej, Moniki Weychert. Wystawa inspirowana bieżącymi wydarzeniami, poświęcona była problemom związanym z nomadyzmem, emigracją, rozumieniem takich pojęć jak: patriotyzm, ojczyzna i ojczyzny. Istotne jest też, że kolejne wystawy nie były powtórzeniem, ich kształt ewoluował w zależności od miejsca i możliwości, powiększała się liczba biorących w niej artystów i artystek. Innym przykładem współpracy kuratorskiego duetu jest rozpoczęty w 2018 – roku 100. rocznicy uzyskania praw wyborczych przez Polki, cykl wydarzeń *Rebelle*, które miały miejsce w Toruniu i Gdańsku. Inspiracją była postać Olimpe de Gouges francuskiej feministki, autorki „Deklaracji Praw Kobiety i Obywatelki” (1791), „Deklaracja ...” została wydana przez Wydawnictwo ASP w Gdańsku. Promocja wydawnictwa towarzyszyła m.in. sympozjum „Rebelle Barykada 3”; sympozjum (z wykładami dr Katarzyny Lewandowskiej, ASP Gdańsk), dr Edyty Majewskiej. (ASP Gdańsk), Aleksandry Mosiołek (CPK w Gdańsku), dr Doroty Chilińskiej (WSzP w Toruniu) połączone było z prezentacją prac artystycznych w PATIO ASP w Gdańsku. Wyrazem samodzielnej koncepcji kuratorskiej przez jest cykl „Młode” które Chilińska określiła jako „feministyczną strategię artystyczno-kuratorską realizowaną w Galerii S działającej na Wydziale Sztuk Pięknych UMK, skupiający się na promowaniu sztuki debiutujących artystek.

Omówiłam tutaj tylko niektóre przykłady aktywności Doroty Chilińskiej jako artystki i academiczki, które uznałam za charakterystyczne. Ponieważ najważniejsze realizacje mające charakter długofalowych projektów, są wskazanymi osiągnięciami do oceny w postępowaniu habilitacyjnym, omówię je w osobnym rozdziale.

Biorąc pod uwagę aktywność artystyczno-naukową, wystawienniczą i kuratorską, pozytywnie oceniam dorobek artystyczny pani Doroty Chilińskiej w okresie po uzyskaniu doktoratu.

Recenzja dorobku dydaktycznego oraz działań organizacyjnych.

Dorota Chilińska jest zatrudniona na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu od 2006. Prowadziła i prowadzi szereg przedmiotów, które są zgodne z jej wykształceniem, dorobkiem i zainteresowaniami. Były to: Multimedia, Prezentacje multimedialne, Multimedia w reklamie, Realizacje multimedialne, Realizacje telewizyjne i filmowe, Realizacje audio i wideo, Magisterska Pracownia Dyplomowa, Sztuka w telewizji i Internecie, Dokumentacja wizualna w warsztacie krytyka, Media elektroniczne w Informatologii. W czasie swojej pracy dydaktycznej D. Chilińska była promotorką 14 prac licencjackich oraz recenzentką 22 licencjackich i 23 prac magisterskich z obszaru multimediiów. Aktywnie bierze udział w życiu uczelni; jest członkinią Rady Programowej kierunku Sztuka Mediów i Edukacja Wizualna, angażuje się w promocję kierunku i Wydziału. Jest autorką filmów dokumentalnych promujących i popularyzujących historię Wydziału: (jako reżyserka, scenarzystka, montażystka i autorka animacji), *Żeglarska 8* i wideoklipu *70 lat UMK w Toruniu*.

Jak pisze w autoreferacie, okres jej zatrudnienia, to także budowanie zaplecza sprzętowego i technicznego w Katedrze Intermediów, które obecnie umożliwia prowadzenie tych przedmiotów na satysfakcjonującym poziomie, umożliwia to też współpraca z Uniwersytecką Telewizją Internetową.

Nawiązanie kontaktów i współpraca ze środowiskiem artystycznym i instytucjami kultury (np. Galeria Sztuki Wozownia, Kino Centrum w CSW w Toruniu, Klub Od Nowa oraz Teatr im. Wilama Horzycy w Toruniu) umożliwia studentom zdobywanie doświadczeń zawodowych i jest jednocześnie bardzo dobrym przykładem współpracy ze środowiskiem.

Efekty pracy studentów D. Chilińska pokazywała m.in. w Kinie Centrum w CSW w Toruniu w 2012 roku, w Galerii Sztuki „Wozownia” w 2019 roku na pokazach pod hasłem *O nas samych*. Ciekawym przykładem jest cykl form dokumentalnych poświęconych historii Galerii Wozownia pokazany podczas wystawy jubileuszowej w Galerii w listopadzie 2020 roku, opracowany ramach przedmiotu

Realizacje telewizyjne i filmowe. W 2019 roku na ścianie Teatru im. Wilama Horzycy mapping promocyjny wykonany w ramach zajęć Multimedia użytkowe. Koncepcje wystaw Zawód kobieta i Kobiety malują kwiaty w galerii Wozownia (2015 i 2018) powstały podczas zajęć w „Magisterskiej pracowni multimedialnych” na piątym roku studiów.

Lista organizowanych przez nią wydarzeń jest bogata, są wśród nich warsztaty dla licealistów takie jak:

- miejska gra edukacyjna *Witkacy w Toruniu w*, projekt finansowany przez Toruńską Agendę Kultury, pod opieką merytoryczną pracownika Muzeum Okręgowego w Toruniu (współorganizowane przez studentów IV roku, 2015)

- *Vjing dla licealistów*”, warsztaty w Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu, 2016

”*Gra w Polskę*”, Teatr Horzycy w Toruniu, w ramach obchodów 100-lecia

Odzyskania Niepodległości przez Polskę i projektu „*Niepodległa*” 2018.

Interdyscyplinarny charakter miały organizowane i prowadzone przez D. Chilińską warsztaty dla studentów:

- Warsztaty multimedialne 7x7 w podczas 24. Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego „*Kontakt*” 2018. W warsztatach brali udział studenci Sztuki Mediów i Edukacji Artystycznej oraz studenci Wydziału Reżyserii Akademii Teatralnej w Warszawie.

Wystawą zakończył się prowadzony w 2019, wspólnie z prof. Grzegorzem Kłamanem z ASP w Gdańsku, plener artystyczny dla studentów Katedry Intermediów oraz Katedry Intermediów i Katedry Fotografii ASP w Gdańsku, koncentrujący się na zagadnieniach związanych z bioartem i biomediami – z udziałem biologki dr A. Białej, która prowadziła mobilne laboratorium.

Ważną rolę odgrywa opieka kuratorska sprawowana od 2013 roku nad mającą chlubną historię Galerią Studencką „S”, która istnieje od 40 lat i może poszczycić się debiutanckimi wystawami uznanych obecnie artystów. Oprócz wspomnianego już autorskiego cyklu „*Młode*”, Dorota Chilińska nawiązała wymianę międzyuczelnianą z Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku, Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu, Akademią Sztuk Pięknych w Łodzi, Instytutem Sztuk Pięknych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Współpracuje też z Centrum Sztuki Współczesnej i prof. Krzysztofem Białowiczem, tworząc wystawy towarzyszące Międzynarodowemu Festiwalowi Plakatu "Plaster". Od 2013 roku zrealizowała 23 wystawy i wydarzenia artystyczne.

Bardzo wysoko oceniam pracę dydaktyczną Doroty Chilińskiej. Fakt, że końcowe efekty pracy w ramach przedmiotu mogły być pokazane jako wystawa lub zostały zrealizowane jako projekt w przestrzeni publicznej, jest najlepszym świadectwem skuteczności stosowanych przez dr Dorotę Chilińską metod dydaktycznych. W organizowanych przez nią wydarzeniach promujących sztukę i warsztatach szczególnie wartościowa jest interdyscyplinarność i współpraca ze środowiskiem.

Recenzja wskazanego osiągnięcia artystycznego

Jako osiągnięcie artystyczne, o którym mowa w art. 219 ust.1 pkt 2 Ustawy pani dr Dorota Chilińska wskazała dwa cykle prac:

1. Cykl prac *Obecność*
2. Cykl prac *Systemy złożone*

Cykl prac *Obecność*

Cykl instalacji multimedialnych *Obecność* powstawał w latach 2014-2018. W finalnej formie składa się z 7 elementów: są to 4 instalacje wideo (*Otchłań 1 i 2*, *Projekt życie 1 i 2*), 1 instalacja interaktywna (*Obecność*), 1 instalacja site-specific (*W brzuchu świata I i II*) oraz 1 instalacja zbudowana z obiektów (*Komu bije dzwon*). Chociaż dotychczas nie był pokazywany w całości, w intencji autorki cykl stanowi spójny zestaw – ze względu na formę i treść.

Inspirację stanowiła filozofia egzystencjalna (niestety, Chilińska nie wymienia tutaj żadnego nazwiska) i stawiane przez nią pytania o „doświadczenie miłości, śmierci, autentycznego bycia, samotności, więzi z przyrodą”. Na te pytania Chilińska odpowiada w języku sztuki tworząc obrazy i wizualne metafory i wykorzystując własne doświadczenia i związane z nimi emocje. Dlatego też traktuje ten cykl jako wypowiedź intymną i bardzo osobistą. Unika jednak ekspresji i ekshibicjonizmu; określa je jako kontemplacyjne.

Tak jest w przypadku instalacji *Otchłań* pokazywanych w 2014 roku w Galerii Wozownia. Składa się na nią 2 części: *Studnia* to projekcja zwiniętego w embrionalnej pozycji ciała na ułożone na podłodze lustro, którego powierzchnię pokrywa warstwa wody, w pomieszczeniu obok znajdowała się część druga: *Słońce* zsynchronizowane projekcje wschodów i zachodów słońca, tworzące „pętlę czasu”. Są to wielkiej urody obrazy, których relacja sugeruje kontrast pomiędzy przemijalnością ciała i niezmiennością przyrody.

Projekt życie, również pokazywany w Galerii Wozownia jest bardziej rozbudowany wykorzystuje w większym stopniu możliwości przestrzennej aranżacji oferowane przez architekturę wnętrza galerii, poprzez rozmieszczenie czarnych podłużnych form-tub; sugerowały one lunety lub mikroskopy: narzędzia umożliwiające podglądanie procesów niewidocznych dla nieuzbrojonego oka. Narzuciły także wpisanie obrazu w koło; zabieg znaczący ale także estetycznie porządkujący całość. Zestawienie filmowych obrazów pary młodych nagich ciał zbliżających się i oddalających od siebie oraz enigmatycznych abstrakcyjnych obrazów ustawia widza w pozycji podglądacza i badacza. To pierwsze dosyć powierzchowne wrażenie; ruch ludzkich ciał i ruchomych abstrakcyjnych jest spowolniony hipnotyczny; młode ciała są piękne, piękne są też mikroskopowe abstrakcje, chociaż niektóre z nich mogą wywołać lekkie obrzydzenie; są to nałożone na siebie, poklatkowo obrazy (pleśni, mięsa, ludzkiej skóry); w komentarzu artystka mówi o życiu w skali mikro i makro, drobnoustrojach żyjących na naszym ciele, osobnych światach. W tej instalacji wprowadzony zostaje dźwięk: dziecięce głosy szepem identyfikują obrazy; potęgując wrażenie intymności i naiwnego zdziwienia cudem życia w każdej skali.

Instalacja interaktywna *Obecność* pokazywana na wystawie *Fale* (Galeria Wozownia, 2017) poświęcona jest pamięci Wojciecha Bruszewskiego, artysty ważnego dla twórczej drogi Chilińskiej. Wykorzystane zostały fragmenty jego pracy *Radio Ruiny Sztuki*; to niekończący się dialog wirtualnych rozmówców, kompilowany przez program komputerowy na podstawie klasycznych tekstów filozoficznych i emitowany z Berlina jako audycja radiowa – tematem tego dialogu jest nieskończoność. Odpowiedzią Chilińskiej jest wprowadzenie innego rodzaju nieskończoności: multiplikowania obrazu widza – jeśli ustawił się on/ona bezpośrednio przed kamerą, rzucającą obraz na ekran. To nie tylko dialog, ale i kontynuacja, przywracanie życia tej pracy, która jak dowiadujemy się z przypisu „ przestała istnieć, po upadku Muru Berlińskiego, kiedy wzrosło zapotrzebowanie na częstotliwości radiowe, artysta utracił koncesję na nadawanie komputerowej audycji”. Bez interakcji, czyli bez obecności, praca żyje własnym życiem, męczącym dla oka monotonnym miganiem. To obecność widza sprawia, że obraz staje się wizualnie interesujący, chociaż od jego/jej inwencji zależy jak bardzo.

Instalacja site-specific *W brzuchu Świata*, powstała w 2017 na potrzeby wystawy zbiorowej *Gniazdo/Nest* w Stacji naukowej PAN we Wiedniu. Wystawa (której kuratorką była sama Chilińska we współpracy z K. Lewandowską) dotyczyła takich problemów jak emigracja, nomadyzm, pojęcie patriotyzmu i ojczyzny. Literacką inspiracją byli *Emigranci* Mrożka, sceneria dramatu w którym

bohaterowie dramatu wegetują w dosłownej i przenośnej suterenie rozwiniętego świata. Artystka wykorzystuje symboliczny potencjał łóżka (miejsce odpoczynku, narodzin i śmierci) umieszczając jego powyginany, metalowy szkielet w ciasnym pomieszczeniu dawnej kotłowni. Sugestywna ścieżka dźwiękowa Arkadiusza Soroki, łączy przetworzone dźwięki rur kanalizacyjnych z odgłosami codziennego życia. Skutecznie wykorzystany został kontrast pomiędzy światem powyżej poziomu ulicy, tym „podziemnym”, niewidocznym, w którym toczy się jednak życie o zredukowanym poziomie komfortu, sugerowane przez dźwięki i szcztakowy szkielet łóżka.

Instalacja *Komu bije dzwon*, prezentowana była w Dzyga Art Gallery we Lwowie, w czasie wystawy zbiorowej *Transgresja* oraz na wystawie *3-2-1-Ö* w Kunstlerhaus w Getyndze (obie w 2018 roku). Są to obiekty/rzeźby, prostopadłościanny z przezroczystego materiału, w którym zatopione są łuski nabożów, zegarki i medale z czasów Związku Radzieckiego. Poprzez wybór przedmiotów instalacja odnosi się do konkretnego momentu historii, II wojny światowej, a raczej jej okruczeń, które pozostały żołnierzach-bohaterach, ale jednocześnie rabusiach i mordercach. Zatopione jak bursztynie czy żywicy, są pamiątką, skamienieliną, nie wyglądają groźnie, raczej atrakcyjnie, chociaż są faktycznym świadectwem dramatycznych czasów. Instalację uzupełnia obraz olejny namalowany przez syna Chilińskiej po śmierci bliskiej osoby. Jej zdaniem nawiązuje on swoim naiwną wizyjnością do odrealnionej zestetyzowanej wersji przeszłości reprezentowanej przez obiekty.

Chociaż załączona dokumentacja fotograficzna i filmowa jest bardzo dobrej jakości (dotyczy to całości dokumentacji) można się tylko domyślać, że wrażenia widzów kontemplujących instalację w zaciemnionych wnętrzach galerii były głębsze, nieporównanie bardziej zmysłowe. Dotyczy to przede wszystkim interaktywnej *Obecności*, ale także innych: możliwość dotknięcia tafli wody, empirycznego docenienia miękkości obrazu (*Otchłań*), wejścia do ciasnej, zakurzonej kotłowni *W brzuchu Świata*.

Wysoko oceniam ten cykl, wykorzystanie potencjału różnych mediów (filmu, animacji, audio, instalacji), ekspresji różnego rodzaju projekcji, łączenia obrazu z dźwiękiem, umiejętność aranżowania przestrzeni i nawiązania relacji ze specyfiką miejsca. Pod tym względem, najmniej przekonująca jest relacja obiektów składających się na instalację *Komu bije dzwon*, ale wynika to z faktu, że dokumentacja dotyczy wystawy zbiorowej w Dzyga Art Gallery we Lwowie (nie ma w dokumentacji zdjęć z wystawy w Getyndze). Dla Chilińskiej jest to ważna praca, bo sygnalizuje pewną zmianę, przesunięcie uwagi z osobistych rozważań na tematy egzystencjalne (artystka mówi o rodzaju terapii, poszukiwaniu mądrości życiowej za pomocą sztuki) na wątki społeczne.

Cykl prac *Systemy złożone*

Cykl powstawał w latach 2017-2020. Składa się z zestawu 15 fotografii portretowych (*Pszczoly robotnice*), 5 grafik (*Kwiaty zła*), 12 obiektów ready made (*Kapitał*), 1 obiektu (*Manifest*) i filmu found footage

Literacką inspirację stanowiło *Życie pszczoł* Maurice'a Maeterlincka; biologiczne studium i metafora życia w społeczeństwie matriarchalnym, gdzie dobro jednostki podporządkowane jest całkowicie interesowi całości. Koncepcja ta stała się to dla Chilińskiej punktem wyjścia; dostarczyła materiału do przemyśleń nad zależnościami pomiędzy różnymi częściami społeczeństwa, a także myślenia obrazami związanymi ze światem pszczoł, które to obrazy przybrały różne formy: masek, obiektów (ramki z węzą pszczelą, ul) dźwięków (brzęczenie rozjuszonego roju) stanowiące części składowe instalacji. Podobnie jak w przypadku poprzedniego cyklu, tworzenie *Systemów...* było rozciągnięte w czasie, nie należy więc traktować prac jako (uwspółcześnionej) ilustracji Maeterlincka. Chilińską interesuje świat kobiet; aktywistek, działaczek, to w jaki sposób ich aktywność jest odbierana przez społeczeństwo; pisze: „Pszczoly są dla mnie metaforą społeczeństwa matriarchalnego, wyrazem

jedności kobiet.” Wydarzenia z ostatnich lat: protesty kobiet przeciw ograniczaniu prawa decydowania o własnych ciałach, nadały pracom naglącej aktualności.

Pszczoly robotnice, cyfrowe fotografie portretowe (100 x 70 cm), pokazane po raz pierwszy na wystawie zbiorowej 3-2-1-Ö w Kunstlerhaus w Getyndze, jako 3 fotografie w zestawieniu z filmem found footage – fragmentem filmu *Metropolis* Fritza Langa.

Cykl kontynuowany w 2019 pokazany w galerii Egykés Galériában w Gdansk Bookstore Cafe w Budapeszcie, jako wystawa *Systemy złożone. „Kwiaty zła” / Complex systems - "Flowers of evil"* tym razem w zestawie z grafikami przedstawiającymi trujące kwiaty, a następnie w zestawieniu z innymi elementami cyklu w Galerii Wozownia i Galerii XX1 w Warszawie (obie wystawy w 2020).

Czarnobiałe fotografie przedstawiają kobiety w różnym wieku, noszące stylizowane maski pszczoł, które zasłaniają ich twarze; wszystkie ubrane są w jednakowe „robotnicze” kombinezony, kontrastujące z wyszukaną dekoracyjnością masek; przedstawione są w różnych pozach, stylistyka nawiązuje do socrealistycznych portretów, chociaż niektóre portretowane przybierają bardziej swobodne pozy, pojawiają się też akcenty wzorzystych szarf, spod masek wymykają się różne fryzury. Pomimo tych różnic, gładkie szare tło, jednakowe stroje i maski nadają cyklowi jednolity charakter. Kobiety to toruńskie aktywistki, działaczki feministyczne, animatorki kultury, artystki, naukowczynie. Wymowa tych portretów jest niejednoznaczna: to anonimowe robotnice, rodzaj i cel ich pracy jest nieokreślony, ale mają w sobie siłę i niezależność.

Istotne są zestawienia w jakich pokazywane były fotografie: fragment filmu *Metropolis* to sceny ukazujące tłum zbuntowanych robotników, ujęcia przypominają rojące się owady. Podłożony dźwięk brzęczenia roju pszczoł, przypomina o sile zdesperowanych kobiet, które razem mogą stanowić energię zagrażającą ustalonym porządkom. Cyfrowe grafiki przedstawiające rośliny (anturium, konopie, naparstnica, konwalia) piękne, ale odurzające i potencjalnie niebezpieczne, nawiązują do kobiet-czarownic, których wiedza dawała im siłę, ale także budziła lęk przeradzający się w potęgienie i agresję. To ciekawe wątki interpretacyjne, które wyrażone są obrazami o nieoczywistej estetyce. Dla Chilińskiej równie ważny jak efekt końcowy był proces tworzenia, relacje nawiązywane z portretowanymi, budowanie i umacnianie się więzi.

Kapitał, instalacja (12 obiektów ready made) i *Manifest* zostały pokazane razem z fotografiami i grafikami na wystawie w Galerii Wozownia i Galerii XX1 w Warszawie w 2020.

Kapitał to 12 używanych przemysłowych maszyn do szycia ustawionych w dwóch rzędach na postumentach i w całości pomalowanych na złoto oraz 6 ramek węży pszczelej, umieszczonych na ścianie galerii. Według interpretacji autorki to narzędzia robotnic, których dotyk/praca nadała im formę ale także i wartość: symboliczną i materialną. Innego rodzaju praca kobiet pokazana jest w instalacji *Manifest*: to ul, również pomalowany na złoto, w którego wnętrzu ukryta jest drukarka, produkująca teksty: fragmenty literackie, wykłady a także faktyczne manifesty autorek takich Bell Hooks, Olimpia de Gouges, Virginia Woolf, Olga Tokarczuk, Zofia Nałkowskiej, Maria Janion – stały się tutaj tekstem ciągłym, połączone wspólnym dążeniem do emancypacji, wolności i rewolucji.

W autoreferacie Dorota Chilińska pisze, o znaczeniu jakie miała dla jej świadomości praca nad cyklem; o nowym doświadczeniu jakim była współpraca z kobietami zaangażowanymi w tworzenie *Pszczół robotnic*. Oba wskazane osiągnięcia doskonale się uzupełniają pokazując przejście od wątków osobistych do zagadnień społecznych. Autoreferat przekonująco tą ewolucję uzasadnia. Co ważne, ta ewolucja zainteresowań twórczych oznacza też poszukiwania nowych środków wyrazu. Interesujący (i ujmujący) jest jej komentarz do faktu, że po 3 pokazach (na wystawie Platonic Lives w ramach Prague Contemporary Art Festival "Tina B." w Pradze, na wystawie "Tolerancja błędu" w Otwartej Pracowni w Krakowie oraz wystawie "Skutki uboczne" w Galerii XX1 w Warszawie) jej multimedialna instalacja *Superspirala* z 2010 nie może już być prezentowana z powodu przestarzałej technologii. W efemeryczności sztuki mediów Chilińska widzi zaletę, prawdę odzwierciedlającą nietrwałość naszej

egzystencji. Pisze: „Nie mam złudzeń, że mimo wielkiej pasji, moja twórczość przeminie wraz ze mną, dlatego tak bardzo staram się być obecna we współczesności i życiu tu i teraz. Teraźniejszość wyraża się nie tylko w aktualnych technologiach, ale również w myśleniu o świecie, refleksji i (...) oddziaływaniu na zastaną rzeczywistość.” To ważny cytat, który bardzo dobrze charakteryzuje zaangażowaną społecznie postawę twórczą Doroty Chilińskiej i prace wywodzące się z jej egzystencjalnych rozważań.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę pozytywną ocenę aktywności artystycznej Doroty Chilińskiej od czasu uzyskania stopnia doktora, wkład jaki do dziedziny sztuk plastycznych, dyscypliny sztuki piękne wnoszą wskazane przez nią oryginalne i wartościowe osiągnięcia oraz duży dorobek dydaktyczny i organizacyjny stwierdzam, że przedstawiona w postępowaniu dokumentacja spełnia wszystkie wymogi określone art. 13 ust. 1 Ustawy z dn. 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Z przekonaniem wnioskuję o nadanie Pani Dorocie Chilińskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki piękne i konserwacja.

Juditha Nawicka